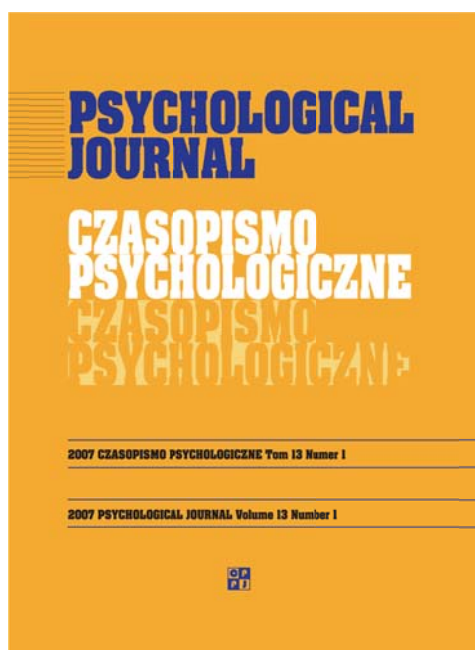

LIST OF ARTICLES IN CZASOPISMO PSYCHOLOGICZNE – PSYCHOLOGICAL JOURNAL (CPPJ)

2007

2007 VOLUME 13 (1)

- Lidia Cierpialkowska*, Instytut Psychologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań
- 7-18 **Dzieci alkoholików w perspektywie rozwojowego modelu podatności i odporności na zaburzenia psychiczne**
CHILDREN OF ALCOHOLICS IN VIEW OF A DEVELOPMENTAL MODEL OF SUSCEPTIBILITY AND RESISTANCE TO PSYCHIC DISORDERS
- The development of concepts and models of research concerning the influence of parents' (a parent's) alcoholism on children's development gives a more accurate knowledge of their biological and social condition in different stages of life. Research outcomes based on inter- group (children of alcoholics and non-alcoholics) and intra-group comparisons corroborate the hypothesis that developmental pathways of these children lead either to health or to psychological disorders. Models of developmental psychopathology and models of resistance to disorders attempt to specify the interaction of risk factors and resistance resources which determine these children's development in the second and third decade of their lives. The knowledge from scientific research outlines a different picture of their psychic qualities and social functioning from the one that has been popularized for decades by clinical practitioners in their popular science publications.
- Key words:** children, alcoholism, susceptibility, psychic disorders
- Wraz z rozwojem koncepcji i modeli badań nad wpływem alkoholizmu rodziców (rodzica) na rozwój dzieci uzyskujemy trafniejszą wiedzę o ich kondycji biopsychospołecznej w różnych okresach życia. Wyniki badań naukowych opartych na porównaniach międzygrupowych (dzieci alkoholików i niealkoholików) i wewnątrzgrupowych potwierdzają hipotezę, że ścieżki rozwoju tych dzieci podążają albo w kierunku zdrowia, albo w kierunku zaburzeń psychicznych. Modele psychopatologii rozwojowej i modele odporności na zaburzenia próbują określić rodzaj interakcji czynników ryzyka i zasobów odpornościowych wyznaczających rozwój tych dzieci w drugiej i trzeciej dekadzie życia. Wiedza pochodząca z badań naukowych przynosi inny obraz ich właściwości psychicznych i funkcjonowania społecznego od tego, który od lat rozpowszechniają praktycy kliniczni w opracowaniach popularno-naukowych.
- Iwona Grzegorzewska*, Instytut Pedagogiki i Psychologii, Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra
- 19-29 **Profilaktyka niepunktualności w realizacji zadań rozwojowych przez dzieci alkoholików**
PROPHYLAXIS OF NON-PUNCTUALITY IN THE REALIZATION OF DEVELOPMENTAL TASKS BY ALCOHOLICS' CHILDREN
- Numerous research findings indicate that the family situation of alcoholics' children is not favorable for their development. The risk factors lie both in these children's individual traits (biological and personality) and in the qualities of their family environment. Individual risk factors comprise the level of realization of developmental tasks, which has a great significance for the rise of various disorders among children and adolescents. The present empirical work has verified three aspects of the realization of developmental tasks process: temperament traits of adolescents, the scope of their life experiences and the quality of the perceived execution of parental functions.
- Key words:** developmental tasks, punctuality prophylaxis, alcoholics' children
- Punktualność realizacji najważniejszych zadań rozwojowych okresu dorastania ma istotne znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania dzieci i młodzieży. Dotychczasowe badania empiryczne sprawdzające trafność tych poglądów dały obiecujące wyniki wskazując na istnienie korelacji między niepunktualnością w realizacji zadań a występowaniem psychopatologii. Dzieci alkoholików są szczególnie narażone na występowanie trudności w realizacji zadań ze względu na stres związany z alkoholizmem rodziców. Głównym celem prezentowanych badań jest odpowiedź na pytanie, jakie czynniki indywidualne i rodzinne mają wpływ na punktualność realizacji zadań

rozwijowych okresu dorastania przez dzieci alkoholików. W badaniach wzięło udział 91 osób w wieku 17–18 lat z trzech grup porównawczych: grupa dzieci nie leczących się alkoholików, grupa dzieci leczących się alkoholików i grupa dzieci z rodzin bez problemu alkoholowego. W badaniach posłużono się zestawem kwestionariuszy mierzących poziom analizowanych zmiennych. Uzyskane wyniki badań pozwalają na postawienie dwóch tez. Po pierwsze, punktualność realizacji zadań rozwojowych okresu dorastania jest wyznaczana przez silny i zrównoważony typ temperamentu oraz dobrą jakość sprawowania funkcji rodzicielskich; po drugie, specyfika rodziny alkoholowej ma wpływ na uwarunkowania realizacji zadań rozwojowych. W każdej grupie porównawczej ujawniono inny układ czynników odpowiedzialnych za punktualność radzenia sobie z wymaganiami rozwojowymi. Najważniejszym czynnikiem wyjaśniającym różnice w poziomie realizacji zadań rozwojowych jest sprawowanie funkcji rodzicielskich przez matkę i ojca.

Błażej Smykowski, Instytut Psychologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań

31-40 **Dynamika środowiska wychowawczego a wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży**
THE DYNAMICS OF AN EDUCATIONAL ENVIRONMENT AND ASSISTING CHILDREN'S AND ADOLESCENTS DEVELOPMENT

The text discusses the problems connected with the organization of situations which promote the increase of the educational efficiency of the developmental environment of children and adults. A special emphasis is put on children's early fall out of the educational influence of family, school or local community. This is a crucial problem not only for a developing individual, but also for the development of a community. The earlier children fall out of the influence of educational institutions, the smaller the probability that their way of functioning will be shaped by social determinants and that it will take them into account in the future.

Key words: education environment, children, adolescence, development dynamic

Tekst porusza zagadnienia związane z organizowaniem sytuacji sprzyjających wzrostowi wydolności wychowawczej środowiska rozwoju dzieci i młodzieży. Szczególne znaczenie ma tu problem wczesnego wypadania dzieci spod wpływu wychowawczego rodziny, szkoły czy lokalnej społeczności. Problem ten jest kluczowy nie tylko dla rozwijającej się jednostki, ale i dla rozwoju społeczności. Im wcześniej bowiem dzieci wypadają spod wpływu instytucji wychowawczych tym mniejsze jest prawdopodobieństwo, że ich sposób funkcjonowania będzie ukształtowany przez społeczne determinanty i że w przyszłości skoncentrowany będzie na ich uwzględnianiu.

Agnieszka Rosińska, Instytut Psychologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań

41-50 **Profilaktyka uzależnień i promocja zdrowia w społeczności lokalnej. Modele planowania i działania**
PROPHYLAXIS OF ADDICTIONS AND HEALTH PROMOTION IN A LOCAL COMMUNITY. MODELS OF PLANNING AND ACTION

The present account attempts to outline the basic strategies and models of action applied in the prophylaxis of addictions and health promotion, considering the evolution of approaches in the field. It also discusses the opportunity for such activities in Poland connected with the model of a balanced development of local communities based on partnership. The article aims at the promotion of a multi-level and long-term approach to the discussed problems, based on scientific research and practitioners' work.

Key words: health promotion, addictions, local community, action models

W niniejszym opracowaniu podjęto próbę zarysowania podstawowych strategii i modeli działania stosowanych w profilaktyce uzależnień i promocji zdrowia odwołując się do ewolucji podejść w tym obszarze. Poruszono także zagadnienia związane z szansą, jaką stwarza dla tych działań w Polsce formuła zrównoważonego rozwoju środowisk lokalnych oparta na modelu partnerstwa. Celem prowadzonych rozważań jest promowanie opartego na badaniach naukowych oraz dorobku praktyków, wielopoziomowego i długofalowego podejścia do omawianej problematyki.

Michał Ziarko, Instytut Psychologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań

51-60 **Poczucie tożsamości jako czynnik wyznaczający zaangażowanie w działania na rzecz społeczności lokalnej**
A SENSE OF IDENTITY AS A FACTOR DETERMINING INVOLVEMENT IN ACTION FOR THE BENEFIT OF A LOCAL IDENTITY

The transformations taking place in social reality (transition from totalitarian to citizens' society, the growing influence of local communities on decisions concerning their functioning and the expanding possibilities of action for the benefit of one's place of living) induce to consider the psychological determinants of the activity for local communities and pose the question: when does man want and is able to get involved in the activities for the benefit of a local community? The present text attempts to answer this question. It presents the Model Of Undertaking Activity For A Local Community which assumes that an individual's activity for a local community is determined by personal competences (connected with the relationship of personal and social identity and the identity status), practical competences (an individual's knowledge and skills) and by the attributes of the social world. The presented model enables to determine four types of persons (a leader, an executor, a taker and an excluded person) who engage in the life of a social community in a different way.

Key words: identity, action involvement, local identity

Przemiany następujące w rzeczywistości społecznej (przechodzenie od społeczeństwa totalitarnego do obywatelskiego, stopniowe zwiększanie się wpływu społeczności lokalnych na decyzje dotyczące ich funkcjonowania oraz powiększające się możliwości działania na rzecz miejsca, w którym się żyje) skłaniają psychologa do zastanowienia się nad psychologicznymi wyznacznikami aktywności na rzecz społeczności lokalnej, a więc postawienia pytania: kiedy człowiek chce i może angażować się w działania na rzecz społeczności lokalnej? Prezentowany tekst jest próbą odpowiedzi na to pytanie. Został opracowany Model Podejmowania Działań na Rzecz Społeczności Lokalnej, w którym zakłada się, że aktywność jednostki na rzecz społeczności lokalnej wyznaczana jest przez posiadane przez nią kompetencje osobiste (związane z relacjami pomiędzy tożsamością osobistą i społeczną oraz posiadanym statusem tożsamości) i praktyczne (odnoszące się do wiedzy i umiejętności jednostki) oraz przez cechy świata społecznego. Prezentowany model pozwala wyróżnić cztery typy osób (lidera, wykonawcę, biorcę i wykluczonego) odmiennie angażujących się w życie społeczności lokalnej.

Dariusz Rosiński, Instytut Psychologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań

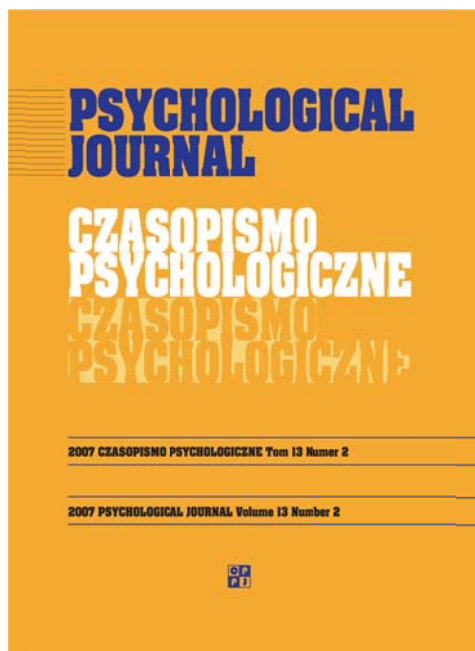
61-70 **Kompetencje społeczne jednostki – perspektywa profilaktyczna**
SOCIAL COMPETENCES OF AN INDIVIDUAL – A PROPHYLACTIC PERSPECTIVE

The presented article discusses shaping of such social competences of an individual and the environment that can constitute the potential for counteracting difficult life events. The development of conceptions and models concerning the development of social involvement gives more and more data indicating the significance of environmental potential for shaping of social competences in their resistance

dimension that would be a specific capital for an individual and a community. The strategies of shaping and using this potential may be treated as an important indicator of a person's and community's development.

Key words: individual, social competences, community development

Prezentowany artykuł podnosi problematykę kształtowania takich kompetencji społecznych jednostki i środowiska, które mogą stanowić potencjał do przeciwdziałania trudnym wydarzeniom życiowym. Wraz z rozwojem koncepcji i modeli na temat rozwoju zaangażowania społecznego uzyskujemy coraz więcej danych wskazujących na znaczenie potencjału środowiskowego dla kształtowania kompetencji społecznych w ich wymiarze odpornościowym, które stanowiłyby swoiste zabezpieczenie i kapitał dla osoby i społeczności. Strategie kształcenia i korzystania z tego potencjału mogą być traktowane jako istotny wskaźnik rozwoju osoby i społeczności.

2007 VOLUME 13 (2)

- Adam Biela*, Instytut Psychologii, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Lublin
- 75-86** **Psychospołeczne uwarunkowania zmian makrostrukturalnych: Koncepcja zgromadzenia agoralnego**
 THE AGORAL GATHERINGS WHICH HAVE CHANGED THE POLITICAL FACE OF THE CENTRAL AND EASTERN EUROPE
 The paper extends the conception of agoral gathering as a new concept in collective behaviour (Biela, 1989) and interprets the large-scale political transformations in Central and Eastern Europe of 90's in terms of peaceful collective behaviours as a political alternative for the post-communist countries. There is empirical evidence as that in such countries Poland, Hungary, Czechoslovakia, Bulgaria, East Germany, Russia, Lithuania, Latvia, Estonia and Albania took place the peaceful collective behaviours which had the all constitutive characteristics of the agoral gathering (i.e. 1. higher-values-oriented motives of the participants; 2. non-violent intentions of the participants; 3. voluntary participation; 4. publicity of the assembly; 5. mass scale of the gathering; 6. experiencing the spiritual unity among the participants and the social meaning of the gathering; and 7. positive social impact of the gathering). The outcome of the agoral gatherings was a blood less collapse of the totalitarian system in the countries where these collective behaviours really existed. The analysis shows that the gigantic social power was created and the agoral gatherings were able to reconstruct the social, political and even military order in Europe of 90's.
Key words: agoral gathering, social change, political change
- Małgorzata Górnik-Durose*, Instytut Psychologii, Uniwersytet Śląski, Katowice
Teresa Sikora, Instytut Psychologii, Uniwersytet Śląski, Katowice
- 87-99** **Kiedy ilość przechodzi w jakość – kwantytatywny i kwalitatywny aspekt posiadania a doświadczanie satysfakcji materialnej**
 WHEN QUANTITY TURNS INTO QUALITY – EVALUATION CRITERIA FOR POSSESSED GOODS AND MATERIAL SATISFACTION
 The aim of the article is to define the relationship between people and their material possessions in the context of material satisfaction. The study refers to quantitative as well as qualitative aspects of this relationship. The assumption was that people, while evaluating their possessions, take into consideration two basic criteria: (a) they assess how much they have and if the amount is optimal, (b) they examine if the quality of their possessions fulfils their expectations. These two aspects of evaluation are related in their nature to the subjectively developed concepts of “enough” in the quantitative sense and “appropriate” in the qualitative sense. The subjectivity of these concepts was considered as the major attribute influencing the appraisal of people's possessions. The results show that the quantitative criterion is more important in the process of the appraisal than the qualitative standards. In addition, deficits and scarcity of material goods as well as discrepancies between subjective standards and actual situation were treated as more important for material satisfaction than the realization of the standard in the sense of possessing “just enough” of “appropriate goods”.
Key words: possessions, material goods, material satisfaction
- Artur Mikiewicz*, Katedra Psychologii, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń
Bogdan Wojciszke, Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej, Sopot
- 101-108** **Delegitymizacja bogactwa materialnego**
 DE-LEGITIMIZATION OF MATERIAL WEALTH
 System justification theory postulates a general motive to justify the political and economic status quo. Although much data supports this assertion, this support is limited to a few most wealthy societies. A national survey conducted in Poland showed that most Poles do not believe the system to be legitimate and even a larger majority believes the social world to be unjust. Next two studies showed that although status differentiation among groups and individuals was generally legitimized (i.e. high status led to positive attitudes mediated by inferences of competence), differentiation of wealth was generally de-legitimized. Richer social groups were desired to be poorer and attitudes toward wealthy individuals were negative due to inferences that such individuals were harmful to other people. System justification may be not general but limited to societies developing some consensus about the system legitimacy and wealth may be actively de-legitimized in societies lacking such consensus.
Key words: de-legitimization, material wealth, attitudes

Ewa Rzechowska, Instytut Psychologii, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Lublin

109-123 **Podejście mikrogenetyczne i procesualne w analizie rozwoju**
MICROGENETIC AND PROCESSUAL APPROACHES IN ANALYSIS OF HUMAN DEVELOPMENT

The article aims to present the new theoretical methodological solutions, which permit to use the data about various of phenomena that until now have been eliminated as useless noise. Establishing an order in the courses of human activity in time is possible thanks to the genetic analysis of the microchanges. The comparative introduction of microgenetic and processual approaches executed in the article. In the approach is focused on events' variation, the analysis enriches the existing knowledge about the changes taking place in the course of transformation from simple to complex forms of behaviour. In situation of deficit of information, analysis serves as the tool used in search of the knowledge about the phenomenon in the approach focused on transformations of the events. It permits to reconstruct the courses of events in detail, bringing to light the multidimensional picture of transformation of a phenomenon. In both cases the research was based on the assumption of organized character of human activity in time, in spite of its diversity, variability, and complexity. The proposed procedures make possible identifying the spatiotemporal structures, so called patterns (the patterns of changes, of variability and of transformation). As a result the dynamic pictures of changes as well as the internal differentiation in different time scales are built. The microgenetic and processual approaches represent the different levels of description of phenomena and can provide mutually complementary data.

Key words: human development, microchanges, microgenetic

Adam Putko, Instytut Psychologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań

125-133 **Semantyka czy syntaktyka? Rola języka w rozwoju dziecięcej teorii umysłu**
SEMANTICS OR SYNTAX? THE ROLE OF LANGUAGE IN CHILDREN'S THEORY OF MIND DEVELOPMENT

The article is a review of studies on the relationship between children's theory of mind (ToM) and two aspects of language development: semantic and syntactic. Special attention is drawn to longitudinal studies which provide the best insight into causal relations. An analysis of studies indicates that although both aspects of language may play causal role, their relative significance depends probably on the phase of ToM development. Syntactic aspect, especially syntax of complement sentences, seems to be relatively more important in an earlier period of ToM because it may determine or stimulate structural changes in theory of mind. Implications of these results for the two models of transition from implicit to explicit ToM are discussed.

Key words: semantics, syntax, children language, mind development

Renata Rosmus, Instytut Psychologii, Uniwersytet Śląski, Katowice

Irena Pilch, Instytut Psychologii, Uniwersytet Śląski, Katowice

135-145 **Rodzaj przywiązania do organizacji a zachowania niełojalne wobec zakładu pracy**
ATTACHMENT AND EVALUATION OF ORGANIZATION'S FUNCTIONING

The purpose of the article is to analyze the correlation between the style of attachment to organisation and the disloyal behaviour of individuals such as criticism (expressed in evaluating its functioning) and breaking up (declared as the intention of leaving the current workplace or changing it). The object of this research were the workers of 41 companies in Silesian province. In order to collect the data, they used a specially designed survey questioning the workers' opinion on the functioning of the company – its working conditions, organisation, staff competence, care to fulfill workers needs – and the Polish Version of the Meyer and Allen Scale of Organisational Commitment. The received data was analysed in terms of quality and correlation. The results confirmed the hypothesis about correlation between the type of commitment and disloyal behaviour. They can be used in explaining the social behaviour of the members of organisations and also in working out a strategy for creating an image of the company.

Key words: organisation attachment, organisation behaviour, image creation

Teresa Świrydowicz, Instytut Psychologii, Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Poznań

147-155 **Problem eutanazji z punktu widzenia psychologa**
PROBLEM OF EUTHANASIA FROM THE POINT OF VIEW OF A PSYCHOLOGIST

The paper is devoted to problems connected with euthanasia. It consists of four parts. The first part considers problems: euthanasia – doctors, e.g. arguments for euthanasia from the point of view of doctors as well as consequences of legalization of euthanasia for doctors. The second part concerns patients, especially reasons of asking for death. Sometimes contemporary medical sciences are able to prevent some of those reasons (e.g. pain). In the third one, psychological consequences of legalization of euthanasia are considered: for doctors as well as for psychologists. The last one is devoted to the role of a psychologist in contemporary society in discussions on euthanasia. Most considerations in this paper are justified by author's personal experiences in her psychological practice in hospices and personal contacts with dying people.

Key words: euthanasia, death psychology, hospice practice

Stanisław Glaz, Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum”, Kraków

157-168 **Preferencja wartości ostatecznych a sens życia singli oraz osób żyjących w stałym związku małżeńskim**
PREFERENCE OF FINAL VALUES VERSUS THE SENSE OF LIFE FOR BOTH THE SINGLES AND MARRIED COUPLES

The research was carried out in 2006 in Nowa Huta district of Kraków. People who are not in a permanent relationship – singles and people living in constant married relationship were examined. The sample of 100 individuals aged 32–36 was taken into account. Rokeach Value Survey was used to determine the preferred final values by the singles and by the married people. Crumbaugh and Maholick Purpose in Life Test was used to determine the structure of the life purpose of the examined people. The beauty of the world, the beauty of the art and making provisions for the family existence are more important for the singles, whereas the people who are in constant married relationships think more highly of true friendship, self respect and health i.e. physical fitness and mental ability. The people living in a constant married relationship are characterised by a higher sense of life purpose than the singles.

Key words: final values, sense of life, singles, married couples

Jan Strelau, Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej, Warszawa

175-179 **Kilka refleksji na temat różnic indywidualnych – z perspektywy psychologa**
SOME CONSIDERATIONS TO INDIVIDUAL DIFFERENCES – FROM A PSYCHOLOGIST' PERSPECTIVE

In distinction to representatives of exact sciences the subject being studied by psychologists is unique – there do not exist on our globe two individuals (except monozygotic twins –with some reservation, however) who are genetically the same. Researchers of individual differences (ID) concentrate in their studies on such psychological characteristics which are common for given species (mostly for man) and play important adaptive functions, but on the other hand show variability, it is individual differences within the same species. One of

the most crucial issues bothering researchers in this field of study since Galton over a century ago formulated the famous question “Nature or Nurture?” is the origin of individual differences. Among other things studies conducted during the last decades have shown that genes contribute about 50% to the variance (ID) of intelligence and between 30% and 60% to personality traits, including temperament. Sources of some misunderstandings regarding the heritability of individual differences in these characteristics, especially in intelligence have been discussed.

Key words: individual differences, intelligence, psychological perspective